

Nr 105.

Af herr vice talman **Staaff m. fl.**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående lokalt veto med lika och direkt rösträtt beträffande detaljhandel med brännvin.

Gällande författningar innehålla som bekant stadganden om kommunal vetorätt beträffande såväl detaljhandel med brännvin som utskänkning af vin och öl. Med begagnande af denna rätt hafva också en mängd landskommuner genomfört lokalt veto mot all rusdrycksförsäljning.

Det har emellertid visat sig, att dessa på den graderade kommunala röstskalan grundade stadganden icke äro tillräckliga för att trygga kommunens själfbestämningsrätt, om man med kommunens vilja förstår den uppfattning, som gör sig gällande hos flertalet af dess myndiga medborgare. Det har varit mycket vanligt att ett fåtal, som förfogat öfver många röster, bestämt sakens utgång i strid med ett stort flertal smärre röstinnehafvare. Upprörande bevis för storfyrkarnes öfvermåktiga inflytande till rusdryckshandteringens förmån ha i stor mängd framdragits både i pressen och inom Riksdagen.

Visserligen genomfördes under förlidet år en reform af den kommunala rösträtten, genom hvilken rikedomens på den dittills gällande fyrskalan fotade öfvermakt icke obetydligt inskränktes. Men äfven denna nya ordning är enligt vår öfvertygelse långt ifrån att trygga de små röstinnehafvarnes rätt vid den sträfvan för rusdrycksförsäljningens motarbetande, för hvilken de vid striderna om det kommunala vetots tillämpning gjort sig till målsmän. Därjämte kvarstår alltjämt det missförhållandet att flertalet kvinnor, som ju i stor utsträckning, framförallt som hustrur och mödrar, lida under följderna af männens dryckenskap, fortfarande äro beröfvade möjligheten att göra sin stämma hörd vid rösturnan.

Det synes oss obehöfligt att närmare ingå på de ofta upprepade, tungt vägande skäl, som tala för att just i fråga om rusdrycksförsäljningens inskränkande eller afskaffande icke längre den graderade röstskalan utan personlighetsprincipen lägges till grund för den kommunala rösträtten. Oberoende af en reform i den kommunala rösträtten i allmänhet bör vid behandlingen af denna särskilda angelägenhet i vårt land, liksom det skett flerstädes i utlandet, införas ett kommunalt veto, som grundar sig på allmän folkomröstning. Och bör härvid en röst tillkomma hvarje till myndig ålder kommen välfrejdad medlem af kommunen, man eller kvinna.

Det är nu mer än sexton år sedan förslag i sådant syfte första gången väcktes inom Riksdagen. Frågan har sedermera upprepade gånger förelagat till behandling utan att dock hittills hafva vunnit sin lösning. Emellertid har vid de tre senaste riksdagarna Andra kammaren, i trots af sammansatta bevillnings- och lagutskottets afstyrkande, bifallit reservationer i de framlagda motionernas syfte, år 1907 med 113 röster mot 69, år 1908 utan votering och i fjol med 145 röster mot 58.

Denna utgång inom Andra kammaren såväl som det ständigt växande intresse, hvarmed det på folkomröstning grundade kommunala vetot omfattas ute i landet, synes i och för sig utvisa, att frågan är mogen. Men därtill kommer ytterligare, att förra årets erfarenhet om de lyckliga följderna af rusdrycksförsäljningens upphäfvande under den stora arbetskonflikten utan tvifvel i hög grad påverkat uppfattningen i vida kretsar både utom och inom Riksdagen. Det är därför med godt hopp om frågans slutliga lösning, som vi ånyo framlägga för Riksdagen samma förslag som redan tre gånger i princip godkänts af Andra kammaren.

Af formella skäl måste de slutliga yrkandena rörande detaljhandeln med brännvin och försäljningen af vin och öl frambäras i skilda motioner. Här angifvas de hufvudsakliga bestämmelser, som vi anse böra gälla för den föreslagna folkomröstningen rörande detaljhandeln med brännvin:

I denna omröstning, som sker med slutna sedlar och som gäller endast förbud eller icke förbud mot ifrågavarande upplåtelse af försäljningsrättigheter, äger enhvar välfrejdad myndig man eller kvinna, som är medlem af kommunen, att deltaga.

Om $\frac{2}{3}$ af de i omröstningen deltagande rösta för förbud, träder detta i kraft på den tidpunkt, då förut beviljade rättigheter upphöra. För införande af detaljhandel med brännvin, där sådan handel förut icke funnits, skall likaledes erfordras $\frac{2}{3}$ majoritet.

Frågan kan åter väckas först efter tre år. Besvär må endast anföras,

om beslutet förmenas icke ha tillkommit i laga ordning. Om det af denna anledning undanröjes, skall Konungens befallningshafvande förordna om anställande af ny omröstning.

Med stöd af hvad ofvan anförts, föreslå vi,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till bestämmelser i syfte att afgörandet inom kommun af väckt fråga om tillstånd till detaljhandel med brännvin måtte äga rum genom allmän omröstning med lika och direkt rösträtt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af oss angifna grunder.

Stockholm 27 januari 1910.

Karl Staaff

Fridtjuv Berg

Jakob Pettersson.

Ad. Wiklund

D. Persson
i Tällberg.

E. A. Nilsson.

Carl Jansson.
i Edsbäcken

G. Jansson.

J. Bromée.

K. G. Karlsson.

Johan Ericsson.

Th. af Callerholm.

S. H. Kvarnzelius.

Frithiof Söderbergh.

Joh. Ström.

L. Gust. Broomé.

Axel Schotte.

Ernst Beckman.

Carl Carlsson Bonde.

Karl Starbäck.